

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narodna letno 60 Din., za izvenšolsko 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. štev. 11.197. Telefon 3112.

Po vidovdanskih proslavah.

Pretekli teden so šole širom naše domovine zaključile šolsko leto z nacionalnimi proslavami Vidovega dne, ki so se po došlih poročilih izvršile najslovesneje.

Na stotisoče šolske mladine je z učiteljskim stvom na ta dan manifestiralo za jugoslovensko misel. Vidov dan ni posvečen le vzgoji naroda v nacionalnem pravcu, temveč predvsem vzgoji mladine, da se v njej utrdi narodni ponos, osveži v njej spomin na našo nacionalno preteklost in ji vlije svežih sil za nacionalno življenje v bodočnosti.

Vzgoja mladine v nacionalnem duhu je pa z novim zakonom o narodnih šolah dobila še trdnjšo oporo, ker ta zakon naravnost imperativno zahteva od šole in učiteljstva tako vzgojo.

Poročila o impozantnih proslavah Vidovega dne po šolah pričajo, da so šole in učiteljstvo izvršili svojo državljansko dolžnost v polni meri in v najširšem obsegu, da so položili nove temelje nacionalne zavesti v srca mladine ter so v mlade državljane vliili sveže ljubezni do države in domovine.

Najlepše in na najimpozantnejši način pa se je izvršila letos proslava Vidovega dne v Beogradu. Tamkaj se je vršil prvi vsesokolski zlet, ki se ga je udeležilo posebno lepo število naše mladine. Sokolski dnevi v Beogradu so bili sijajna manifestacija nacionalne vzgoje in nacionalne misli. Nastopi mladine so bili lep dokaz prave disciplinirane nacionalne vzgoje, sprejeti so bili z velikim navdušenjem in priznanjem s strani občinstva.

Proslava Vidovega dne v Beogradu, ki se je vršila v znamenju vsesokolskega zleta, je dosegla svoj sijaj tedaj, ko je med 20.000 Sokoli in Sokolicami korakal naš naraščaj, naša šolska mladina, ki je vsa prežeta nacionalne misli in ljubezni do kralja in domovine, pozdravljala Nj. Vel. kralja in kraljico in starostjo prestolonaslednika, ki so prisostvovali vsem tem slavnostim. Nad četrtilijona ljudi je občudovalo ogromne sokolske množice, korakajoče po beogradskih ulicah. To je bila proslava Vidovega dne, kakršne Beograd še ni doživel.

Popoldne se je vršil še zadnji nastop Sokolstva na zletišču in ob tej priliki je prejel Sokol kraljevine Jugoslavije od Nj. Vel. kralja v dar prapor, pod katerim bodo korakali vsi Sokoli kraljevine Jugoslavije do končnega cilja, ko bo ves jugoslovenski narod prepojen jugoslovenske misli in čustvovanja, čutil je eno, v skupni državi.

Sokolske vrste so se razlepe po vsej širni domovini in ponesle s seboj besede, ki jih je izgovoril Nj. Vel. kralj ob predaji prapora in ki jasno kažejo pot pravih vzgojiteljem ter se glasijo:

Sokoli in Sokolice!

Od Sokola kraljevine Jugoslavije, ki je bil nedavno osnovan pod starešinstvom mojega prvorojenega sina prestolonaslednika Petra, pričakujemo, da bo zdrav vzgojitelj mladine, pobornik bratstva in ljubezni, zaščitnik velike jugoslovenske misli in nositelj viteškega in nacionalnega duha.

Pri vseh svojih čilih naj razvija in krepki plamen rodoljubja in plemenitega navdušenja ter naj postane šola državljankih vrlin.

Hkratu naj tvori vez z veliko vseslovensko sokolsko zajednico.

V znak svoje vladarske pozornosti napram tem velikim nalogam in njihovi ostvaritvi poklanjam Sokolu kraljevine Jugoslavije to zastavo in jo razvijam z željo, da bi vsedkar ponosno vihrala v čast in slavo kralja in domovine.

V tem znamenju, Sokoli in Sokolice, krepote vaše mišice, oplemenitajte vaše duše, oborožite s sokolskimi vrtilinami svoja srca in ne pozabite, da se morate za vaš sijajni polet in za vaše odlike zahvaliti veliki ujedinjeni Jugoslaviji, da ji pripadate z vsem svojim čutenjem in z vsemi svojimi deli, da živite samo za Jugoslavijo in za jugoslovensko idejo. Njene so Vaše mišice, vaša srca, njene naj bodo vaše radosti in ideali, vsa vaša stremjenja in vsi vaši napor! To zahtevajo od vas vaše sokolske tradicije, to je sporočilo onih, ki so padli za veličino domovine, to vam je moj kraljevski pozdrav! Zdravo!

Podrobno tiho delo vseh učiteljskih delavcev na polju narodne prosvete in nacionalne misli je dobilo na Vidov dan svoje veliko zadoščenje in priznanje.

Kraljevska beseda poudarja na prvem mestu vzgojo zdrave mladine, ki naj bo pobornik bratstva in ljubezni, zaščitnik velike

jugoslovenske misli in nositelj viteškega in nacionalnega duha.

Vzgoja naj razvija in krepki plamen rodoljubja in plemenitega navdušenja ter državljanske vrline; krepiti pa mora tudi mišic vseslovenske zajednice.

Pred spremembo uradniškega zakona.

V javnosti in tudi z uradne strani se potrjujejo vesti, da se dela na temeljnih spremembah uradniškega zakona, ki bo reguliral in postavil na bolj zdravo in pravičnejšo podlago ne le dolžnosti uradnika glede službe in odgovornosti za delo v njej, marveč tudi pravice in nagrade, ki jih jim daje država za to delo, z ozirom na njihove šolske kvalifikacije in važnost dela, ki ga opravljajo.

Prvo vprašanje, vprašanje o dolžnosti in odgovornosti uradnikov, upamo da bo rešeno povsem pravično (»ni po babu, ni po stricivima, več po pravdi Boga istinoga«) in da bodo s tako rešitvijo zadovoljni vsi uradniki, ker bodo zakonske odredbe za vse enake in bodo uradniki, ne oziraje se na grupe in kategorije, pred zakonom enaki. Od vseh se bo zahtevalo vestno in intenzivno delo v službi in odgovornost za to delo. Četudi bodo te odredbe strožje, ne bodo plašile vestnih in dobrih uradnikov in jim ne bodo jemale poguma, marveč se jih bodo zbal samo oni, ki so bili vajeni, da so prišli tudi brez dela ali celo z brezvestnim delom in večkrat celo brez potrebne kvalifikacije na višje položaje in s tem prehiteli tudi svoje sposobnejše in vestnejše tovariše. Ako se s temi spremembami onemogoči v bodoče tako napredovanje, a mi se nadejamo, da se bo onemogočilo, bo to zelo veliko delo zakonodajalca. Če bo pa uzakonjeno, da se izvrši nova razvrstitev uradništva, po kateri bi prišel vsakdo na tako mesto, ki mu pripada po kvalifikaciji, bi bilo to še večje delo, ki bi ga pozdravili ne le uradniki, marveč ves narod.

Pri drugem vprašanju, to je pri plačah, se moramo pomuditi nekoliko delj, da s tem kolikor toliko pripomremo, da se reši tudi to pravično in v zadovoljstvo vsega uradništva, ker se bo moglo le tedaj zahtevati od uradništva ne le vestno, ampak tudi intenzivno delo in onemogočiti, da bi mogel kdo upravičeno reči, da se je tu pokazala država napram nekaterim kot mati, napram drugim pa kot mačeha. Tega se boji predvsem učiteljstvo, čigar plače so v primeri s plačami drugih uradnikov, ki so jim bile povečane s specialnimi zakoni, zelo majhne in nikakor ne odgovarjajo nujnemu in pravičnemu sorazmerju med šolsko izobrazbo, važnostjo dela in dnevnimi zaposlitvi enih in drugih; s tem pa se mora pri odmerjanju plač računati, ako se želi, da bo tudi učiteljstvo zadovoljno in da se z vso vneto posveti delu ne samo v šoli, marveč tudi delu med narodom, ki ga mora učiteljstvo vedno opravljati z veliko požrtvovalnostjo. Ni tu govora samo o višini plače, marveč o pravičnosti in pravičnem odmerjanju plač uradništvu raznih kategorij, ki mora biti v pravem razmerju s šolsko predizobrazbo in važnostjo službe, ki jo opravljajo, in s časom njihove dnevne zaposlitve v službi. Majhne plače same po sebi ne vzbujujo nezadovoljnosti, ako so majhne pri vsem uradništvu sorazmerno z njihovo kvalifikacijo, pač pa ubijajo ponos zapostavljenih nesorazmerno cenene plače, čeprav so večje. Take plače ne vzbujujo samo nezadovoljstva, ampak tudi občutek zapostavljanja in s tem zmanjšujejo voljo do resnega dela. Da se postavijo plače na pravično podlago, je treba upoštevati:

1. Kvalifikacijo uslužbenca, odnosno njegovo šolsko izobrazbo.
2. Važnost službe za splošni interes in napredek naroda in
3. čas dnevnega dela in njega težkoče v službi.

Učiteljstvo je bilo vedno skromno in nikoli ni zahtevalo več nego mu pripada v primeri z njegovo šolsko predizobrazbo in delom v šoli in med narodom.

Priznavamo veliko važnost narodne obrane in sodstva, mnenja pa smo, da je ravno tako važen činitelj v državni narodna šola, ker se v njej vzgaja človek in dober državljani, ki se mu daje še potrebno znanje

To so cilji, ki niso naloženi le izvenšolskemu delu učiteljstva, temveč tudi šoli, t. j. delu učitelja v šoli in potom šole; to so cilji, katerih poudarek je tudi v zakonu o narodnih šolah, ki predvideva tako vzgojo mladine za učiteljstvo kot službeno dolžnost.

in sposobnost, da more razviti svoje sposobnosti za vsako produktivno in koristno delo; a učitelj, ki vzgaja tega človeka, pa je kot vojak, ki brani državo, in sodnik, ki deli pravico, najvažnejši državni uslužbenec. Resnica je, da služijo tudi druge šole in njih učiteljstvo isti svrhi, vendar nimajo tako velikega in neposrednega vpliva na ves narod, in to je velik pomen osnovnošolskega učiteljstva, njihova moč in prednost pred ostalimi šolami in njihovimi delavci.

Nedvomljivo pa je, da delajo učitelji več nego mnogi drugi državni uradniki, posebno pa oni, ki imajo po več oddelkov. Učitelji pa imajo poleg dela v šoli tudi mnogo dela med narodom, kjer se jih opaža kot pridne čebelarje, vrtnarje, sadjarje, higijeničarje i. dr., s čemer vplivajo med ljudstvom na racionalnejše delo in udobnejše življenje. Oni so poleg tega tudi glavni ustanovitelji raznih kmetijskih, kreditnih, mlekarških in drugih sličnih združenj, kakor tudi raznih javnih knjižnic in čitalnic, ki se imajo za svoj obstoj in napredek zahvaliti v veliki meri le njim. Z eno besedo, učiteljstvo ni le ljudski svetovalec, marveč tudi njegov sodelavec, kajti nobeden pokret, bodisi prosvetno kulturni ali ekonomski, se ne more niti zamisliti brez sodelovanja učiteljstva in brez njegove organizatorske roke. Zaradi tega je učitelj v večini krajev najpopularnejši in najvplivnejša osebnost in je zagledatelj voditelj naroda v vsej njegovi delavnosti.

Drugi državni uslužbenci delajo redkokaj poleg svojega uradnega dela še kaj drugega, če pa kaj delajo, so za to specijalno nagradjeni. Učiteljstvo, ne le da ni plačano za svoje izvenšolsko delo, ampak ima z njim tudi stroške, in to samo zaradi tega, da doseže smoter ki služi sreči in napredku okolice, v kateri on dela.

Da se bo pa mogel učitelj posvetiti popolnoma in s polno ljubeznijo narodnemu delu, in da bo pravi narodni učitelj, se ga mora obilneje nagraditi.

Ponovno poudarjamo: učiteljstvo je skromno. Nikoli ni zahtevalo in ne zahteva, da se ga za to izvenšolsko delo primerno nagradi, pač pa želi, da bi bila njegova plača v primeri s srednješkolskimi profesorji v onem razmerju, v kakršnem so leta njihovega študija. Zato učiteljstvo pričakuje, da bo znašala njega končna plača najmanj 75% končne plače srednješkolskih profesorjev.

S tako nagrado učiteljstva in nadzornikov bi se priznala vrednost njihovega dela, in to bi bila najmočnejša pobuda za učiteljstvo, da se z vso ljubeznijo oprime dela med narodom in za narod in mu žrtvuje ves prosti čas. S tako nagrado bi se dvignila tudi učiteljeva avtoriteta med ljudstvom, med katerim dela, ker bi to vide, da cenijo tudi država učiteljevo delo in ga zato tudi nagradi.

Ker pa je učitelj edini sejalca kulture in progressa med najširšimi plastmi našega naroda, ker je on pravi narodov voditelj v vseh njegovih pokreth in delih in glavni propagator ljubezni napram domovini in narodnemu edinstvu, je treba okrepiti tudi njegovo avtoriteto, ker čim večja bo njegova avtoriteta, tem uspešnejše in koristnejše bo vse njegovo delo za narod. Največjo avtoriteto mu pa da država s priznanjem dela in z dostojno nagrado za delo in napor v korist in srečo naroda.

Tako nagrado učiteljstvo pričakuje in zahteva in jo bo zahtevalo toliko časa, dokler je ne dobi, ker to zahteva ne le njegov življenjski interes in njegov ponos in ugled med narodom, marveč tudi interes šole in naroda, ki mu služi. Pravico do take nagrade mu daje ne le sposobnost (šolanje), marveč tudi važnost poklica.

S povzdigo učiteljstva se povzdigne tudi država in to pa je glavni cilj vseh velikih državnikov in rodoljubov.

Milan S. Smiljanic — »Nar. Prosveta«.

CIRIL PETROVEC:

Kako naj zberemo in sestavimo statistiko učiteljskega izvenšolskega dela.

Pred kratkim je pokrenila tov. Celnarjeva akcija za statistiko vsega izvenšolskega dela učitelje Dravske banovine, o kateri je pov. UJU Ljubljana razposlalo okrožnico na vsa sreska učiteljska društva. Akcija tov. Celnarjeve je vsekako upoštevati vredna. Vendar se mi zdi, da je poverjenišvo z njo

šlo le do pol poti, ker je izvenšolsko delovanje vsega učiteljstva sploh vredno, da se pregledno uredi in statistično poda. To pa tem bolj, ker je taka statistika, dasi samo enega — namreč mežiškega učiteljskega okrožja, bila že priobčena 13. februarja letošnjega leta v 26. številki »Učiteljskega Tovariša«. Z nje-

no priobčitvijo je podan tudi nekak način, kako naj se taka statistika izdeluje. Vsekako bi pa le ta morala imeti posebne ločene rubrike za cenjene tovarišice in tovariše.

Ker sem prepričan, da se večina te v »Učit. Tovarišu« priobčene statistike ne spominja, naj navedem posamezne rubrike, ki jih navaja.

Te so:

1. Nadaljevalno šolstvo.
2. Kmetijsko gospodarske ustanove.
3. Prosvetna združenja.
4. Humanitarna združenja.
5. Telovalna združenja.
6. Narodno-obrambna društva.
7. Pevsko-glasbena društva.
8. Razna društva.

Statistika ugotavlja:

1. Število vseh članov tega učiteljskega društva.
2. Koliko izmed njih ni vstetih v to statistiko.
3. Koliko članov imajo gori navedena društva med učiteljstvom.
4. Koliko se jih v teh društvih udeležuje.
5. Koliko jih upravlja tudi funkcije v teh društvih.

Vendar se mi zdi, da tu manjka še ena rubrika. Namreč 4 tovariši v tej statistiki niso člani nikakega društva in se torej nikjer ne udeležujejo. Dvomim pa, da bi prostega časa ne uporabljali za prav nikak važen posel. Treba bi bilo tedaj bodisi za one, ki že delujejo v prostem času v kakem društvu, bodisi za one, ki ne delujejo v nobenem — postaviti še rubriko: S katero stroko se sicer peča v prostem času. In tu bi našli one tihe delavce, ki jih je sicer v društvih malo videti, ki pa v svojem stanovanju ali njega okolici porabijo vsako prsto minuto za svojo lastno izobrazbo, bodisi za kako — naš stan zadevajočo stroko. Tu bi našli razne dopisnike v naše strokovne in druge časopise, zgodovinarje šolstva, ljubitelje glasbe in druge. Tu bi pa našli tudi sadjarje, čebelarje, hribo-lazce, raziskovalce jam itd. Kajti tudi specializacija vsakega posameznika je tu vredna pozornosti že zato, da zanjeno vemo.

Tako bi torej obsegli vse naše izvenšolsko delo, čegar pregled bi nam gotovo ne bil v sramoto.

Statistika bi pa morala biti dvojna:

1. Statistika vseh naših društev na podoben način, kakor jo je prinesel »Učiteljski Tovariš« o delovanju učiteljstva mežiške doline, kjer bi s številkami pokazali udeleževanje učiteljstva posameznih društev v izvenšolskem delu.

2. Vsako posamezno učiteljsko društvo bi moralo narediti natančen seznam krajev, kjer tovariši in tovarišice vodijo v izvenšolskem delu razne krožke in pa zabeležen način kako so se zanje strokovno pripravili in kako jih sedaj vodijo. Te bi bilo seveda navesti imenom, kakor tudi razne strokovnjake v posameznih področjih in vse te sezname poslati poverjeništvu v Ljubljano.

Vprašanje je samo, kako narediti to statistiko. Po mojem mnenju bi jo morala napraviti vsaka šola zase. Na zborovanjih bi jih pa odbor učiteljskega društva pobral in uredil.

Tako urejene bi se potem poslale poverjeništvu, ki bi jih zopet izdelalo za vse učiteljstvo cele banovine. S tem bi bilo izvršeno važno delo. Poverjenišva bi potem, ako bi kje potrkala za koristi učiteljstva, lahko oprla svoje zahteve na sigurnem temelju učiteljskega šolskega in izvenšolskega dela. Ob enem bi pa imela organizacija takoj pri rokah naslove strokovnjakov ali strokovnjakinj, če je tozadevno naprošeno za pojasnilo od kakega tovariša ali tovarišice, ki se do sedaj ni imel prilike udeleževati v eni ali drugi stroki izvenšolskega dela.

Taka statistika bi pa morala biti na ogled tudi pri zborovanjih posameznih učiteljskih društev, da se taki tovariši in tovarišice medsebojno spoznajo, izmenjujejo izkušnje in svoje delo pravilno in premišljeno usmerijo. Sestanki takih učiteljskih delavcev bi se potem zdeli samo ob sebi umevni in vsako izvenšolsko delo bi imelo zagotovljen uspeh že vnaprej, ker bi baziralo na izkušnjah in ne na eksperimentiranju.

Nič manjše važnosti pa ni statistika narodnega davka — to je vseh izdatkov, ki jih učiteljstvo plačuje — mesečno ali letno za članarino in podpornino raznim društvom — in pa za naročeno dnevno in drugo bodisi stanovsko, bodisi revijalno časopisje. Tak urejen statistični material bi ne dvignil samo našega stanovskega ugleda povsod, kjer bi ga pokazali, ampak bi poverjeništvu lahko nastopalo z njim tudi pri eventualnih svojih posredovanjih za materialno izboljšanje našega stanu, ker bi vsak, kdor bi ta material pregledal videl in spoznal, da si take zahteve po materialnem izboljšanju, naš stan v polni meri tudi zasluži.

Stanovsko zavedni upravitelji(-ice) naročamo vse šolske potrebščine le potom Učit. gospodarske poslovalnice.